

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ННІ Менеджменту, харчових технологій та торгівлі Кафедра публічного управління та менеджменту організацій

Назва курсу	<i>Територіальний розвиток і місцеве самоврядування в умовах децентралізації (БК 3.3)</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Курс та семестр вивчення	для здобувачів третього рівня вищої освіти (доктор філософії) галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування, спеціальність: 281 – Публічне управління та адміністрування 3 курс, шостий семестр
Викладач	к.держ.упр. Лашук Оксана Сергіївна
Профайл викладача	https://scholar.google.com/citations?user=O_g7TF4AAAAJ&hl=ru
Контакти викладача	Чернігів, вул. Шевченка, 95, корп.1, каб. 402. Телефон: (046) 665-261; E-mail: kcyu_lashul@ukr.net

1. Анотація курсу. Актуальність вивчення дисципліни «Територіальний розвиток і місцеве самоврядування в умовах децентралізації» зумовлена необхідністю надати слухачам знання з теоретичних, правових та організаційних засад децентралізаційних процесів та інституційного розвитку місцевого самоврядування в Україні та зарубіжних країнах; розкрити основні ознаки децентралізованої моделі управління на місцевому рівні; сформувати у слухачів вміння щодо визначення основних переваг/позитивних наслідків, а також проблем та ризиків децентралізації владних повноважень на різних рівнях управління; сформувати у слухачів систематизовані знання про основні організаційно-правові механізми та технології управління на локальному рівні; сформувати вміння та навички щодо забезпечення збалансування інтересів самоврядування та державної влади на місцевому рівні в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду; сформувати систематизовані знання щодо чинників розвитку місцевого самоврядування. **Мета курсу** ознайомити здобувачів із сучасними підходами та концепціями щодо здійснення державної політики у сфері місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Змістовий модуль 1. Державне регулювання територіального розвитку: зміст, принципи та методи

Тема 1. Сутність та ознаки територіальної громади як основи місцевого самоврядування. Сутність територіальної громади. Місце територіальної громади в системі місцевого самоврядування. Поняття територіальної громади в нормативно-правових актах України. Вітчизняні та зарубіжні теорії про територіальну громаду. Територіальна громада як складна "кумулятивна" форма суспільної організації. Роль територіальної громади в активному вирішенні соціально-економічних проблем. Підходи до вивчення територіальних спільнот. Головні ознаки територіальної громади

Тема 2. . Класифікація територіальних громад в Україні. Питання про види територіальних громад у вітчизняній літературі. Види територіальних громад у зарубіжній літературі. Зв'язок понять "територіальна громада" та "територіальна" спільність. Основні види територіальних громад. Територіальна громада як інститут громадянства та громадянського суспільства. Відмінність територіальних громад від національно-територіальних утворень.

Тема 3. Поняття та зміст державного управління регіональним розвитком. Наукові основи регіонального розвитку і принципи регіональної політики. Поняття і складові економічних трансформацій. Економіка перехідного періоду. Сутність і значення перехідної економіки. Економічна діяльність держави і регіонів. Мета динамічного вдосконалення системи державного регулювання розвитку регіону.

Змістовий модуль 2. Технології та механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації

Тема 4. Управління розвитком територіальної громади. Управління розвитком територіальної громади як об'єкт наукового дослідження. Методологія дослідження управління розвитком територіальної громади. Нормативно-правові засади управління розвитком територіальної громади. Основні концепції управління розвитком територіальної громади. Управління соціально-економічним розвитком територіальної громади як об'єкт наукового дослідження. Типи синергетичних досліджень управління розвитком територіальної громади.

Тема 5. Сучасний стан управління розвитком територіальної громади. Сучасні тенденції управління розвитком територіальної громади. Суб'єкт-об'єктні характеристики управління розвитком територіальної громади. Організаційно-функціональний аналіз управління розвитком територіальної громади. Роль органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади. Відмінності у системі управління соціально-економічним та гуманітарним розвитком місцевого самоврядування та органів державної влади. Управління розвитком людського потенціалу територіальних громад. Зарубіжний досвід діяльності органів місцевого самоврядування в управлінні розвитком територіальної громади.

Тема 6. Основні форми діяльності територіальних громад в Україні. Специфіка форм діяльності територіальних громад. Залежність форм діяльності територіальних громад від місцевого самоврядування та волевиявлення громадян. Форми безпосереднього волевиявлення громадян. Місцеві референдуми як форми безпосередньої демократії в органах місцевого самоврядування. Принципи проведення місцевих референдумів. Особливості проведення місцевих та регіональних виборів в Україні. Особливості проведення місцевих виборів в США, Франції, Швейцарії, Італії, Німеччині, Польщі.

Змістовий модуль 3. Місцеве самоврядування у системі регулювання територіального розвитку

Тема 7. Методи планування розвитку державного і муніципального секторів економіки. Формування запитів на фінансування наукових досліджень, забезпечувати комерціалізацію результатів із дотриманням прав інтелектуальної власності. Загальна характеристика комплексних методів прогнозування соціально-економічного розвитку. Класифікація методів прогнозування. класифікаційні ознаки, класифікаційна схема. Базові методи прогнозування. Комбіновані методи складання прогнозів. Особливості вибору методу прогнозування. Інтуїтивні і формалізовані методи прогнозів. Адаптивні методи прогнозування. Методи експертного прогнозування. Практичне використання методів експертної оцінки. Індивідуальна і колективна експертиза. Види експертних оцінок. Фактографічні методи і моделі прогнозування.

Тема 8. Розробка і реалізація нових проектів і програм прогнозування і планування територіального розвитку міста. Організація проектного управління програмами соціально-економічного розвитку. Цілі, завдання та етапи прогнозування і планування територіального розвитку міст. Стратегічне та поточне планування. Використання зарубіжного досвіду прогнозування і планування. програмно-цільовий метод в плануванні територіального розвитку міста. Види програм, загальні підходи до їх формування. Структура державних програм міст. Управління реалізацією муніципальних програм. Фази проекту. Формування цілей проекту. Організація проектних робіт. Процес виконання проекту. об'єднання ресурсів проекту. Моніторинг проекту. Джерела і механізми отримання інформації. Група завершальних проект процесів. Супровід проекту. Види систем управління проектами.

Тема 9. Проектний підхід до організації процесів планування і прогнозування. Методологія програмно-цільового планування. Принципи та основне призначення проектного управління. Основні складові проектного плану. Умови застосування проектного управління.

2. Мета та цілі курсу.

Мета навчальної дисципліни – ознайомити слухачів із сучасними підходами та концепціями щодо здійснення державної політики у сфері місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні інтегральну компетентність (ІК), загальні (ЗК) та фахові спеціальні (ФК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ІК. Здатність ідентифікувати та прогнозувати комплексні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, на наддержавному, національному, регіональному та місцевому рівнях, пропонувати новітні підходи до їх вирішення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових концептуальних знань та /або професійної практики публічного управління та адміністрування.

ЗК3. Здатність генерувати нові науково-теоретичні та практико орієнтовані ідеї (креативність), розробляти й реалізовувати нові проекти і програми, оцінювати та забезпечувати належну якість виконаних робіт.

ЗК5. Здатність презентувати результати досліджень на всіх рівнях українською та іноземною мовами, спілкуватися в іншомовному науковому середовищі і професійному середовищі, працювати у міжнародному контексті.

ФК5. Здатність створювати нові знання, продукувати оригінальні наукові дослідження, наукові/науково-методичні продукти й послуги, якість яких відповідає потребам національного та міжнародного ринку.

ФК8. Здатність застосовувати, розробляти й удосконалювати сучасні технології, у тому числі, адміністративно-управлінські, інформаційно-комунікаційні в управлінській, адміністративній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності.

3. Результати навчання

Під час вивчення дисципліни здобувач має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН5. Знати основні засади наукового менеджменту, управління сучасними організаційними структурами управління науковими проектами, реєстрації прав інтелектуальної власності.

ПРН6. Уміти оцінювати й обґрунтовувати пріоритетні напрями розвитку соціально-економічних систем держави, регіональної соціально-економічної системи.

ПРН11. Уміти готувати проектні запити на фінансування наукових досліджень, забезпечувати комерціалізацію результатів із дотриманням прав інтелектуальної власності.

ПРН12. Уміти кваліфіковано відображати результати власних досліджень у наукових публікаціях провідних наукових видань, презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами, дискутувати з науково-професійною спільнотою.

4. Обсяг курсу.

Загальна кількість кредитів – 5 (загальна кількість годин - 150); кількість годин самостійної роботи – 100.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	26
Практичні заняття	24
Самостійна робота	100

Форма проведення занять – лекційні, практичні, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

5. Перереквізити.

Передумовою вивчення дисципліни є базові знання зі шкільного курсу: українська мова.

6. Система оцінювання та вимоги.

Поточний контроль – до 60 балів, в тому числі: практичні заняття – до 50 балів, підсумковий модульний контроль – до 10 балів.

Семестровий контроль у вигляді заліку проводиться під час сесії у вигляді тестування (максимум 40 балів). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки за залік.

Загальна система оцінювання курсу	<i>Активна участь в роботі впродовж семестру (виконання тематичних завдань, виконання індивідуальних практичних завдань) /залік - 60/40</i>
Семінарські заняття	<i>Підготовка усних відповідей з лекційного матеріалу, відповідь на питання самостійного опрацювання, виконання практичних завдань</i>
Умови допуску до підсумкового контролю	<i>Наявність конспекту лекцій, активність протягом навчального семестру, мінімальна кількість балів 21.</i>

Поточний контроль

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів за видами робіт	
	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять	Повнота та своєчасність виконання завдань
Змістовний модуль 1. <i>Державне регулювання територіального розвитку: зміст, принципи та методи</i>	0...5	0...10
Змістовний модуль 2. <i>Технології та механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації</i>	0...5	0...10
Змістовний модуль 3. <i>Міське самоврядування у системі регулювання територіального розвитку</i>	0...5	0...5

Підсумкова поточна оцінка за семестр	15	35
--------------------------------------	----	----

Підсумковий модульний контроль

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю	Кількість балів
Змістовний модуль 1. <i>Державне регулювання територіального розвитку: зміст, принципи та методи</i> (Тестові завдання)	0...3
Змістовний модуль 2. <i>Технології та механізми управління розвитком територіальної громади в умовах децентралізації</i> (Тестові завдання)	0...3
Змістовний модуль 3. <i>Міське самоврядування у системі регулювання територіального розвитку</i> (Тестові завдання)	0...4

Підсумкова семестрова оцінка

Види робіт	Кількість балів
Поточний контроль	0...50
Підсумковий модульний контроль	0...10
Залік	0...40
Разом	0...100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен/диференційований залік	залік
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

7. Політики курсу.

Обов'язкова активна участь в обговоренні проблемних питань, участь у всіх видах контролю.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів, він не допускається до складання заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»». Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний залік складається з двома теоретичними та одним практичним питаннями.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять очно у відповідності до затвердженого розкладу, крім випадків карантину (коли заняття проводяться дистанційно через Інтернет), а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл. Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення

незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка» за посиланням: <https://www.stu.cn.ua/staticpages/akadem-dobrochesnist/>). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Політика дедлайнів

Своєчасність здачі завдань оцінюється в 1 бал. Відповідно, максимальна оцінка за невчасно здані роботи зменшується на зазначену кількість балів. Виключенням може бути наявність поважних причин несвоєчасної здачі зазначених робіт (хвороба, участь в зазначений час в інших видах навчальної, наукової чи організаційної роботи, офіційна робота за фахом).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачам вищої освіти курсу можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, статті на науково-практичних конференціях тощо.

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час проведення підсумкового контролю.

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти за даною спеціальністю з освітніх компонент, спрямованих на отримання компетентностей з курсу, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення «Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»» шляхом співставлення отриманих програмних результатів навчання та компетентностей. У випадку проходження подібного курсу з інших спеціальностей перезараховані можуть бути лише теми, зазначені в курсі відповідно до змістових модулів.

8. Рекомендована література

Базова

1. Про засади державної регіональної політики. Закон України 156-VIII, від 05.02.2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.
2. Лашук О.С. Особливості формування та реалізації державного механізму регіонального розвитку в Україні. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2017. №3. С. 73–77.

3. Лашук О.С. Вплив фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів. Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток. 2017. № 2(4). С. 105–113.

4. Олійченко І.М., Лашук О.С. Досвід проведення децентралізації в країнах Європи та пріоритетні завдання для України. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2018. № 7. С.93-97

5. Derhaliuk Marta, Popelo Olha, Tulchynska Svitlana, Lashuk Oksana, Khanin Semen. (2021). The System Approach to the Organizational and Economic Mechanism of the Innovation Processes Activation of Regional Economic Systems. Studies of Applied Economics. DOI: 10.25115/eea.v40i1.5318 SCOPUS.

6. Особливості діяльності місцевих органів публічного управління в умовах переформатування владних повноважень : монографія. За заг. ред. д-ра економ. наук, проф. Бутка М.П. – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2020. – 357 с.

7. Берданова О. Оперативне планування реалізації стратегії територіального розвитку : практичний посібник / [О. Берданова, Є. Фишко]. – К. : ТОВ "Софія-А", 2012. – 48 с.

8. Регіональна економіка в модернізаційному форматі: підручник (виконаний колективом авторів у складі Бутка М.П., Бутка І.М., Дітковської М.Ю., Олійченка І.М., Оліфіренка Л.Д., Пепи Т.В., Повної С.В., Попело О.В., Самійленко Г.М., Уляненка Ф.М., Хомик О.Д., Шабардіної Ю.В., Шевченка О.М.) / за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. Бутка М.П. – К. : ЦУЛ, 2020. – 432 с.

9. Бутко М.П. Проектне управління стратегією сталого розвитку територій : колективна монографія / за заг ред. В.М. Бабаєва ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМП, 2017. – С. 157-175. (с. 194).

10. Бутко М.П., Шкарлет С.М., Волот О.І. Реальний сектор економіки України в умовах становлення інформаційного суспільства монографія. – Чернігів : ЧНТУ, 2017. – 288 с.

11. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України. Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.

12. Державне та регіональне управління: [підручник] / Є.Г. Карташов, В.В.Євдокимов, І.О.Драган, О.І.Дацій та ін.; за заг.ред. Є.Г. Карташова. Київ, 2019. 223 с

13. Державне та регіональне управління: тестовий тренінг для самостійної роботи студентів з підготовки до аудиторних практичних занять з дисципліни за освітнім ступенем бакалавр / Т. С. Пічугіна, Л. Д. Забродська, Г. І. Забродська. Харків : ХДУХТ, 2016. 88 с.

Інформаційні ресурси

14. Офіційний сайт бібліотеки ім. В. Вернадського. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>

15. Офіційний сайт Наукової бібліотеки НУ «Чернігівська політехніка». – Режим доступу: <http://library2.stu.cn.ua/>